Julisin

adres obiektu: Konstancin-Jeziorna, Żółkiewskiego 31
data powstania: 1933-35
autor: Czesław Przybylski

Jeszcze kilka lat temu na Królewskiej Górze znajdowała się jedna z najciekawszych modernistycznych rezydencji Konstancina, willa, zbudowana w latach 1933-35, dla Gustawa Wertheima. Jej projekt właściciel powierzył jednemu z najlepszych ówczesnych architektów – Czesławowi Przybylskiemu, twórcy m. in. gmachów Teatru Polskiego, Państwowego Zakładu Higieny i Domu bez kantów na Krakowskim Przedmieściu. Willa, nazwana Julisin, od imienia żony właściciela, Julii z Kramsztyków, reprezentowała architekturę klasycyzującego modernizmu, bardzo typowego dla późnych realizacji Przybylskiego.

Dom został zbudowany na planie prostokąta, murowany z cegły, nieotynkowany, licowany ciemnym klinkierem i częściowo wykończony płytami kamiennymi. Jego prosta, dwukondygnacyjna bryła była nakryta dachem kopertowym. Do elewacji wschodniej dostawiono parterowy, prostokątny aneks. Od frontu, przed podjazdem, wystawiono portyk wejściowy o czterech kamiennych, boniowanych filarach. Subtelnej materiałowej dekoracji elewacji dopełniała ślusarka: kraty okienne, okucia i balustrady. Zaprojektowanie wnętrz powierzono Tadeuszowi Gronowskiemu, późniejszemu autorowi logo LOT-u. Wokół willi znajdował się także modernistyczny ogród z fontanną, zaprojektowaną przez Mieczysława Lubelskiego.

Zarówno budynek, jak i wnętrza willi, zostały utrwalone na fotografiach przez Czesława Olszewskiego, jednego z najznakomitszych fotografów obiektów architektonicznych okresu międzywojennego. Dom posiadał także doskonale opracowaną dokumentację ikonograficzną i opis, zamieszczony w miesięczniku Arkady, w 1938 roku.

Podczas wojny willa była siedzibą generalnego gubernatora Ludwiga Fischera. Po wojnie znajdowało się tu, przez jakiś czas, warszawskie liceum im. Tadeusza Reytana. W 1948 roku willa została przejęta przez władze państwowe i urządzono w niej rezydencję Bolesława Bieruta. W latach 70. budynek zajęło Kuratorium Oświaty m.st. Warszawy; przez pewien czas w willi działał sierociniec o nazwie „Anusia", następnie sanatorium nauczycielskie i wreszcie Ośrodek Szkolno-Wychowawczy. W latach 90. kompleks stał pusty i niszczał. Po przejściu w ręce prywatne wykonano projekt remontu i modernizacji, jednak w ostateczności nowy właściciel, w 2008 roku rozebrał willę pod pretekstem katastrofy budowlanej. Niezgodna z prawem rozbiórka odbiła się głośnym echem w mediach.

Obecnie z całego zespołu zachował się jedynie budynek portierni, brama wjazdowa i droga dojazdowa wyłożona cegłą klinkierową. Zgodnie z decyzją Sądu Administracyjnego willa, jako chroniony prawnie element układu urbanistycznego wpisanego do rejestru zabytków 28.02.1980 r. pod nr A-1415, ma zostać odbudowana.

Literatura:
Jaroszewski T.S., Od klasycyzmu do nowoczesności, Warszawa 1996
Majewski J. S., Konstancin Wille i ogrody, Warszawa 2005
Lachowski T., Obrazy z przeszłości. Konstancin, Warszawa 2008
Świątek T.W., Konstancin. Śladami ludzi i zabytków, Pruszków 2007
Świątek T.W., Konstancin. Wędrówka śladami ludzi i zabytków, Warszawa 1995
Wertheim A., Wertheim-Tysarowska K., Wspomnienie o Gustawie Wertheimie (niepublikowane)
http://www.nmfmk.pl/gazeta/119,krajobraz-po-julisinie.html
http://info.wyborcza.pl/temat/wyborcza/willi+julisin

Oprac: Anna Gola i Michał Krasucki